

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№8
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 140 sahifa,
1-avgust, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirli

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori modeli: tizimli boshqaruv yondashuvi asosida shakllanishi.....	14
Abdullayeva Nafisa Shavkatovna, Maraimova Muxtabar Pulatovna	
O'smirlardagi nevroz holatining psixologik xususiyatlari.....	20
Abduraximov Doniyor Abdusaid o'g'li	
Ta'lim siyosati va o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi: xalqaro tajriba va o'zbekistonda amaliyot taqqoslamasi.....	25
Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning hozirgi holati va o'ziga xosligi	30
Beknazarova Muxlisa O'tkir qizi	
Ta'lim sifatini oshirishda "Barkamol avlod" bolalar maktablarining zarurati va ahamiyati	33
Eshmuminova Oybarchin Botirovna	
Bolalarda nutq kamchiliklari: etiologiya, rivojlanish dinamikasi va erta aralashuv	39
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini kitobxonlikka o'rgatish usullari	44
Maydonova Saboxat Sadulloyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik vositasida badiiy adabiyot namunalari qiziqishni shakllantirishning o'ziga xos jihatlari.....	48
Mingbayeva Barno Ubaydullayevna	
Pedagogical Characteristics in Enhancing Speaking Skills of Esp Learners in English Language Classes Through Digital Technologies	52
Pardayeva Zulaykho Yusubjonovna	
Nutq buzishlarida uchraydigan idrok jarayonining o'ziga xos xususiyatlari	55
Ruziyeva Guzal Shuxrat qizi	
"Biologik savodxonlik" tushunchasi zamonaviy ta'lim paradigmasi kontekstida	59
Umaraliyeva Mamura Tashxodjayevna	
O'qituvchi faoliyatida kasbiy madaniyatning o'rni	65
Umarova Feruzabonu Bobir qizi	
Gamifikatsiyalangan jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining 11–12 yoshli o'quvchilarda emotsional barqarorlikka amaliy ta'siri.....	68
Tojiyev Baxriddin Baxtiyorovich	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	72
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li	
Media va axborot savodxonligi 21-asr pedagoglarning asosiy kompetensiyasi sifatida.....	76
Boypolvonov Barot Djonqobulovich	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining leksik kompetensiyasini takomillashtirishning lingvistik va lingvometodik talqini.....	81
Ismoilova Zarnigor raximjon qizi	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	86
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li	
Pedagogik faoliyatda stress namoyon bo'lishiga ijtimoiy omillarning ta'siri	90
Jumanova Ug'loy Sodiqjonovna	
Oliy ta'lim muassasalarida nomutaxassislik yo'nalishlarida ingliz tilini o'qitishni takomillashtirish.....	96
Koshayeva Sansabila Kamiljanovna	
Ijtimoiy-ekologik madaniyatni rivojlantirishda xalqaro tajribalar va ta'lim jarayonining o'rni.....	100
Mamajonova Fotimaxon O'ktamovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ kompetentligini rivojlantirishning ahamiyati	105
Murodova Madina Karim qizi	
Elektrotexnika va elektronika fanini o'qitishning zamonaviy metodlari	108
Ortiqov Mironshoh Sodiqovich	

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishda Blended learning texnologiyasini O'zbekiston oliy ta'lim tizimiga tatbiq etish.....	110
Pakirdinova Sharofat Abdumutaljonovna	
O'zbekistonda ta'lim sohasi bo'yicha strategik dasturlarni ishlab chiqish istiqbollari.....	115
Quronboyeva Mavluda Bahodirovna	
Xalqaro baholash dasturlari va neyropedagogika	120
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
6-sinf o'quvchilarida matn bilan ishlash ko'nikmasini shakllantirish metodikasi	123
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Talabalarda pedagogik qobiliyatlarni shakllantirishda pedagogik texnologiyalarning ahamiyati	128
Yusupov Ulug'bek Kadirovich	
Adabiy ta'lim jarayonida o'quvchi ma'naviy kamolotini ta'minlashda motivatsiya uyg'otish texnologiyalarini takomillashtirish	132
F. Zaynabuddinov	
Развитие поликультурной компетентности студентов в образовательной среде вуза	135
Киреева Эльвина Фларитовна	

ADABIY TA'LIM JARAYONIDA O'QUVCHI MA'NAVIY KAMOLOTINI TA'MINLASHDA MOTIVATSIYA UYG'OTISH TEKNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH

F. Zaynabuddinov

Andijon davlat pedagogika instituti

Maktabgacha ta'lim metodikasi kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Adabiy ta'lim jarayonida o'quvchi ma'naviy kamolotini ta'minlashda motivatsiya uyg'otish texnologiyalarini takomillashtirishga oid ma'lumotlar yoritilgan bo'lib, aynan adabiy ta'lim berishda motivatsiya uyg'otish orqali ma'naviy kamolotni yuksaltirishga qaratilgan bir necha yangiliklar ko'zga tashlanadi. O'quvchining ma'naviy kamolotini tarbiyalashda aynan motivatsion texnologiyaning o'ziga xosliklari yoritilgan.

Kalit so'zlar: adabiy ta'lim, ma'naviy kamolot, motivatsiya, motivatsiya uyg'otish texnologiyasi, pedagogik texnologiya, ta'lim sifati.

Abstract: Improvement of motivational technologies in the process of literary education to ensure the spiritual maturity of the student. The information about this is highlighted, and a number of innovations aimed at increasing spiritual maturity by awakening motivation in literary education are highlighted. Features of motivational technology to increase the spiritual maturity of the student are highlighted.

Key words: literary education, spiritual maturity, motivation, motivational technology, pedagogical technology, quality of education.

Аннотация: Совершенствование мотивационных технологий в процессе литературного образования для обеспечения духовной зрелости учащегося. Освещены сведения об этом, а также выделен ряд новаций, направленных на повышение духовной зрелости путем пробуждения мотивации в литературном образовании. Выделены особенности мотивационной технологии повышения духовной зрелости студента.

Ключевые слова: литературное образование, духовная зрелость, мотивация, мотивационная технология, педагогическая технология, качество образования.

KIRISH

Mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlar shuni ko'rsatadiki, respublika ta'lim tizimini modernizatsiya qilishning asosiy g'oyalaridan biri o'quv jarayoniga zamonaviy o'qitish mexanizmni joriy etishda o'z-o'zini rivojlantirish va o'zini takomillashtirish, o'z-o'zini tarbiyalash bu shaxsning o'z menini amalga oshirishga tayyorligini ta'minlaydi. Har qanday zamonaviy ta'lim texnologiyasi pedagogika fanlari va amaliyotining tez yutuqlari, fan nazariyasining kombinatsiyasi-o'tkazilgan tajribaning amaliy ahamiyati va ijtimoiy yutuqlar orqali jamiyatni rivojlantirish, insonparvarlashtirish va demokratlashtirish muhim masalalardan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillika erishganidan so'ng barcha jabhalarda bo'lgani kabi ta'lim va fan sohasida ham turli hildagi yangilanishlar olib borilmoqda. Davrlar o'zgaraveradi, unga mos ravishda taraqqiyot o'zanlari ham. Biroq insoniyat oldidagi asosiy missiya bo'lgan izlash-topish, qo'llash amaliyoti hech qachon eskirmaydi. Insonlar savollar ichida yashaydi, biriga javob topilishi bilan keyingisi ko'ndalang turadi. Albatta, yechimlar o'z-o'zidan kelinmaydi, buning uchun izlaniladi, kitoblar varaqlaniladi, ma'lumotlar to'planilib tahlil qilinadi. Bu esa butun bashariyat ilm fanga muhtojligini anglatadi. Chunki, savollardan iborat olamda yashab bo'lmaydi, qayerdadir ularga yechim topilishi shart. Hozirga qadar olimlar nafaqat yer sayyorasi, balki koinotdagi o'nlab jumboqlarga yechim topdi, sirli hodisalarning sabab va oqibatlarini tahlil qildi, tushuntirdi. Ammo mo'jizalardan iborat biz yashayotgan hayotda bilmaganlarimiz bilganlarimizdan ko'p.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbek adabiyoti tarixi inson ruhiy holatlarini aks ettiradigan durdona asarlarga boy. Ular yosh avlod ruhiyatida, qalbida ham hayajon uyg'ota oladi. Muhimi ular faqat ma'rifiy bilimlarimizni oshirish bilan cheklanmaydi, badiiy didimizni va ma'naviy kamolotimizni oshirishga xizmat qiladi. Qadimdan adiblarimiz so'z va tilning qudratiga alohida e'tibor berishgan. Masalan, Mahmud Koshg'ariy, Yusuf Xos Hojib, Ahmad Yugnakiy, Alisher Navoiy, Sayfi Saroiy kabi ko'plab ijodkorlarimiz ijodida badiiy so'z qudrati yaqqol namoyon bo'lganini ko'rishimiz mumkin. Yusuf Xos Hojib shoirlarni "so'z teruvchilar" deb ta'rifladi, Alisher Navoiy esa ularni "ruh chamanining xushxon bulbullari" deb ta'riflaydi. Bunday ijodkorlarimizning asarlari, mana necha asrlar o'tibdi, har bir davrda o'ziga xos ma'naviyat tarqatuvchi ziyo chashmasi bo'lib kelmoqda. Ma'naviyat o'zi nima? Ma'naviyat faqat "ma'ni", "ma'no" so'zlarini emas, balki, insonning dunyoqarashi, imon-e'tiqodi, vijdoni, ruhiyati, fikrlashi, umuman olganda butun borlig'ini ifodalaydi. Masalan, oddiygina ona allasi, buni eshitmagan inson bo'lmasa kerak. Birgina jumlasida onaning mehri, muhabbati, orzu maqsadlari, kelajakka bo'lgan ishonchi mujassamlasadi. Bu ham ma'naviyatning go'zal namunalaridan biri deb o'ylayman. Adabiyotni ilmiy va badiiy adabiyotga ajratish ekanmiz, ikkalasi ham birday, insonning aql-zakovatini va ma'naviyatini yuksaltirishga xizmat qiladi.

V.G.Belinskiy ta'biri bilan aytganda, "Adabiyot butun xalqdan ma'rifat oladi, kamida shu xalqning ma'rifatli sinflaridan madad oladi. Adabiyot butun jamiyatning mulkidir". Haqiqatdan ham, adabiyot butun jamiyatning mulki, masalan, biz Gyotening "Faust" asarini sevib o'qisak, boshqa xalqlar esa A.Qodiriyning "O'tkan kunlar" asarini ishtiyoq bilan mutolaa qilishadi. Ilmiy adabiyot olam hodisalari haqida bilim bersa, badiiy adabiyotda insonning borliqqa bo'lgan munosabati, ruhiyati aks etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Adabiyotimizda shunday asarlar borki, biz ulardan ham ilmiy, ham badiiy ma'lumot olamiz. Bunday asarlardan biri bo'lgan, Z.M.Boburning "Boburnoma" asarini aytishimiz mumkin. Bu asardan tilshunoslik, adabiyotshunoslik, geografiya, biologiya kabi ko'plab fanlarga oid ma'lumotlar olamiz. Masalan, Bobur tilshunos sifatida birinchi marotaba "adabiy til" tushunchasini "qalam" so'zida ifodalaydi. U Andijon viloyatining tili adabiy tilga muvofiq ekanligini shunday ifodalaydi: "Eli turkdir. Shahar va bozorlarida turkiy bilmas kishi yo'qdir. Elining lafzi qalam bila rostdir". O'sha davrda Qobul atrofida lolaning 34 xil turi o'sishini ham aytib o'tadi. Bobur yurtidan uzoqda chekkan iztiroblari, sarson-sargardonliklari, shoh va shoir sifatida o'z ruhiyatida kechayotgan qarama-qarshi hislar va farzandining kelajagini o'ylaydigan mas'uliyatli otaning kechinmalarida badiiyatning yorqin namunalarini ko'rishimiz mumkin. Umuman olganda, insonning ma'naviy kamolotida adabiyotning o'zni beqiyosdir.

TAHLIL VA NATIJALAR

Insonni samarali boshqarish yo'li uning motivatsiyasini tushunishdan iborat. Insonni nimaga undayotganini, uni harakatga nima undayotganini, uning harakatlari asosida qanday motivlar yotganini bilgan holdagina uni boshqarishning samarali shakllari va usullarini ishlab chiqishga harakat qilish mumkin. Motivatsiya insonni boshqarishning asosiy va asosidir.

Motivatsiya – bu odamda ma'lum motivlarni uyg'otish orqali uni muayyan harakatlarga undash uchun unga ta'sir qilish jarayoni.

Mehnat motivlarini biologik va ijtimoiy turlarga bo'lish mumkin. Biologik motivlar fiziologik istaklar va ehtiyojlar (ochlik, tashnalik, uyqu va boshqalar) bilan bog'liq. Ya'ni, masalan, ochlik tuyg'usini qondirish uchun odam oddiy ish bilan shug'ullanishi kerak - meva yig'ish, baliq tutish yoki boshqa yo'l bilan pul topish va ularga oziq-ovqat sotib olish. Lekin bu birinchi navbatda uni mehnatga undaydigan biologik motivdir. Ijtimoiy narsalarga quyidagilar kiradi:

- Kollektivizm (jamoada bo'lish zarurati) xodimlarni boshqarishning yapon uslubiga xosdir, ammo u Rossiyada ham kuchli mavqega ega.
- Shaxsiy o'zini o'zi tasdiqlash (o'zini ifoda etish) ko'p sonli xodimlarga, asosan yosh yoki etuklarga xosdir.
- Mustaqillik motivi barqarorlik va yuqori ish haqini qurbon qilishga tayyor bo'lgan xodimlarga xosdir, ular egasi bo'lish va o'z biznesiga ega bo'lish munosabati evaziga.
- Ishonchlilik (barqarorlik) motivi avvalgisiga qarama-qarshidir.
- Yangi (bilim, narsalar) olish motivi marketing asosida yotadi, undan yangi tovar va xizmatlar ishlab chiqaruvchilar foydalanadilar.
- Adolat motivi butun tsivilizatsiya tarixidan o'tadi. Adolatni bajarmaslik demotivatsiyaga olib keladi.
- Raqobatbardoshlik motivi genetik jihatdan har bir insonga xosdir. Bu korxonada raqobatni tashkil qilish uchun asosdir.

Motivatsiya turi – bu shaxs faoliyatining muayyan guruhlar ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan asosiy yo'nalishi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Endi aynan ma'naviy rivojlanishni oshirishda motivatsion texnologiyalarni qo'llashning ahamiyatiga to'xtalsak, aynan ma'naviy rivojlanishning o'ziga xosliklarini ko'rib chiqishimiz lozim.

Ma'naviy rivojlanish – bu jarayon, bu yo'l. Bu natija yoki kesib o'tiladigan chiziqli sifatida ko'rilmaligi kerak. Agar bu jarayon to'xtatilsa, odam darhol tanazzulga yuz tuta boshlaydi, chunki shaxsning ma'naviy rivojlanishini to'xtatib bo'lmaydi. Bu kamroqdan kopga harakat boshqa har qanday kabi o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lgan jarayondir. Bularga tezlik, yo'nalish, o'zgarish kattaligi kiradi. Haqiqatan ham qandaydir tarzda o'lchanadigan narsalarni yaxshilang. Demak, turli darajadagi (yoki bosqichlarda) rivojlanish dinamikasini sifat jihatidan kuzatish mumkin. Yo'nalish bo'yicha qanday harakat qilish kerak? Juda oddiy - natijaga qarash kerak. Agar amaliyot hayotni yaxshiroq, oson, yorqinroq va qiziqarli qilsa, inson mehribon, bag'rikeng bo'lib, uning ichida uyg'unlik va tinchlik bo'lsa, u to'g'ri yo'lda. Shaxsning o'sib borishi, kamolga yetishi, odob-axloqi yuksalishi, narsaning mohiyatiga kirib borish qobiliyati ortib borishidan inson ilhom, shodlik, ko'tarinkilikni boshdan kechirsa, uning yo'li to'g'ri bo'ladi. Aynan shunday ma'naviy kamolotga erishish uchun motivatsion texnologiyani o'z o'rnida qo'llash va pedagogik texnologiyani to'g'ri tanlash muhimdir. Motivatsion pedagogik texnologiyalarning o'ziga xos qo'llanilishi ishning katta yutug'idir.

Pedagogik texnologiya – bu o'quv jarayonini zamonaviy tashkil etish tizimi bo'lib, u ta'limning zaruriy sifatini ta'minlaydi va jadallashtirish ilmiy-texnik taraqqiyot talablariga javob beradigan, ta'lim shakllarini takomillashtirish vazifasini ko'zlagan o'qitish jarayonlarini texnika va inson omillarida, ularning birgalikdagi harakatlari vositasida yaratish, tadbiq etishning izchil metodidir. Ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish davr talabi bo'lib hisoblanadi.

Shundan kelib chiqib, pedagogik texnologiya-texnika resurslari, odamlar va ularning o'zaro ta'sirini hisobga olgan holda ta'lim shakllarini optimallashtirish vazifasini qo'yuvchi o'qitish va bilimlarni o'zlashtirishning xamma jarayonlarini yaratish, qo'llash va aniqlanadi. Bizning fikrimizcha ta'lim jarayonida avval qiziqish uyg'otib, motivatsiya berib, so'ngra raqobat muhiti yaratilsa o'quvchilarda innovatsiya yaratishdagi yashirin qobiliyatlari uyg'otiladi va albatta rag'batlantirish amalga oshirilsa ko'zlangan maqsadga erishiladi. Talabalarga ilm-fan va innovatsiya yaratishda yutuqlarga erishgan insonlardan misol keltirib, iloji bo'lsa ulardan birini o'rnak bo'luvchi inson sifatida darsga taklif qilib, yoki innovatsiyalar markaziga talabalarni ekskursiyalarga etishni yo'lga qo'yilsa maqsadga tezroq erishilgan bo'lardi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Inson, avvalo, bu hayotda nima uchun yashashini anglab yetmog'i lozim. Har bir insonga qaysidir yo'ldan yurish imkonini beriladi, bu yo'l ikki xil bo'ladi: ezgulik va yovuzlik. Bu yo'l hamma zamonda har xil ko'rinishda namoyon bo'ladi. Insonning qaysi yo'ldan yurishi, birinchi o'rinda atrofdagilarga, muhitga va avvalo, inson ma'naviyatiga bog'liq. Inson ruhiyatining, ma'naviyatining sayqali adabiyotdir. Dunyoda insonlar bir-biriga o'xshamaganlaridek, ularning qalb kechinmalari ham takrorlanmaydi. Mana shunday nozik tovlanishlar, birgina so'z bilan ifoda etilishi, bu adabiyotdir. Bizning fikrimizcha ta'lim jarayonida avval qiziqish uyg'otib, motivatsiya berib, so'ngra raqobat muhiti yaratilsa talabalarda innovatsiya yaratishdagi yashirin qobiliyatlari uyg'otiladi va albatta rag'batlantirish amalga oshirilsa ko'zlangan maqsadga erishiladi. Talabalarga ilm-fan va innovatsiya yaratishda yutuqlarga erishgan insonlardan misol keltirib, iloji bo'lsa ulardan birini o'rnak bo'luvchi inson sifatida darsga taklif qilib, yoki innovatsiyalar markaziga talabalarni ekskursiyalarga etishni yo'lga qo'yilsa maqsadga tezroq erishilgan bo'lardi.

Har bir sohani o'z taraqqiyot yo'li bor. Bunda tajribalar, davlatlar, soha harakatini ta'minovchi ishtirokchilar, ularning tili, millatu mentalitetiga qarab turlicha shakllanadi. Amalda qo'llanilganlarning barchasi ham omadli omadli bo'lavermaydi. Ularda samara va samarasizlik koeffitsienti yonma-yon yuradi. Ammo, tahlil, o'rganish, taqqoslash kabi indukatorlar ham borki, ular qilinajak yangiliklar muvafaqqiyatini 70 foizga bo'lsada kafolatlaydi. Shuning uchun butun dunyo tajribalarini sinchiklab o'rganish va tahlil qilish va shu asosda yangi bilimlar yaratish doimo oldinda turadi.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bakiyeva G.X., Karayeva B.X., Korshunova E.N., Krayeva I.A., Teshabayeva D.M., Frolova G.M. Узбекский язык для стран. – M.: Fgbou Vpo Mglu, 2012. –S. 184-190.
2. M.Ergasheva. "Talabalar o'quv faoliyatini pedagogik improvizatsiya asosida rivojlantiruvchi omillar". "Zamonaviy dunyoda pedagogika va psixologiya: Nazariy va amaliy izlanishlar" Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasining 2025 yil 7(59)-son. B-45-50.
3. Solijonov Y. Dialog qurilishi va uning elementlari. - O'zbek tili va adabiyoti, 2010, 2-son, B – 8-12.
4. Hojiyev A. Tilshunoslik terminlarining izohli lug'ati. – T.: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2002. – B. 35-36.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.